

BİR İSLÂMÎ İLİMLER İCÂZETNÂMESİ İŞİĞINDA KÜFE FIKIH EKOLÜ
KUFA FİQH SCHOOL IN THE LIGHT OF AN ISLAMIC SCIENCES DIPLOMA

Ömer NECÂTÎ, Tasavvuf Tarihi Araştırmacısı
Email: ebuomar@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1182-2301>

Öz

İslâm'ın yaşanmasında yegâne ölçü olan Ehl-i sünnet ve'l -Cemâat mezhepleri (Mâlikî, Hanefî, Şafîî, Hanbelî), günümüze kadar bütün evliyâ, ulemâ, mü'minler tarafından kabul edilip, varlıkları olmazsa olmaz derecesinde gerekli görülmüştür. Günümüzde, varlık sebepleri hiç dikkate alınmadan, bu mezhepler, bazılarınca gereksiz olarak kabul edilmektedir. Özellikle 20. yüzyılda, oryantalistlerin, İslâm inancını bozmak için ortaya attıkları tezlerle gelişen bu akımların amacı, inananları, ibâdet ve kulluk vadisinden uzaklaştırmaktır. Çünkü bir mezhebi olmayanın, gerektiği şekilde kulluk yapması imkânsızdır. Halbu ki bu dört mezheb birer İslâmî ilimler ekolüdür. Rasûlullah'tan (a.s.) günümüze kadar uzanan kesiksiz öğretmen öğrenci zincirleri ile, İslâmî ilimlerin en yüksek seviyede okutulduğu ilim müesseseleridir. Onları önemsiz olarak kabul etmek, İslâmî ilimleri yok saymak demektir. İcâzetnâmeler, bu ekollerdeki eğitimin ne kadar güçlü ve eğitimde kullanılan kaynakların ne kadar doğru ve güvenilir olduğunun en güzel belgeleridir. Makalemize konu olan icâzetnâmede, Küfe fıkıh ekolünün meşhûr öğretmenler silsilesini ve bu ekolde okutulan ilimleri görmek mümkündür. İcâzetnâme, büyük âlim el-Hâc Şevkî Efendi tarafından yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şevki Efendi, Küfe Fıkıh Ekolü, İcâzetnameler.

Abstract

Ehl-i sunnah ve'l-Jemâat sects (Mâlikî, Hanefî, Şafîî, Hanbelî), which are the only measure in the life of Islam, have been accepted by all Good friends, scholars, and believers until today, and their existence has been considered essential. Today, these sects are accepted as unnecessary by some, without considering of their causes of existence. Especially in the 20th century, the aim of these movements that developed with the thesis put forward by the orientalist to disrupt the belief in Islam is to remove the believers from the valley of worship and servanthood. Because it is impossible for those who do not have a sect to serve properly. However, these four sects are schools of Islamic sciences. They are the science institutions where Islamic sciences are taught at the highest level, with continuous teacher and students chains extending from the Messenger of Allah (pbuh) to the present day. To accept them as insignificant means to ignore Islamic sciences. It is possible to see in this diploma subject to our article, Kufa fiqh school's famous teachers' sequence and the sciences taught in this school. The diploma was written by the great scholar al-Hâc Şevkî Efendi.

Keywords: Şevki Efendi, Kufa Fiqh School, Diplomas

1. GİRİŞ

Mezheb, gidilen ve tutulan yol demektir. Daha başka bir ifade ile Allahu Teâlâ'ya kullukta, ibâdetlerin yapılış şeklinde, uyulması gereken kurallar ve hükümlerin öğrenilip öğretildiği ve yaşandığı ilmi ekollerdir. Mezhebler, fıkıh ilminin, uygulamadaki tezâhürleridir. Fıkıh ilmi ise, İslâm'ın üç temel ilmi olan, *Akaid, Fıkıh, Ahlak* ilimlerinden birisidir. Mezhebi yok saymak, Fıkıh ilmini yok saymak, fıkıh ilmini yok saymaksa İslâm'ın temeli olan üç ilimden birini yok saymak demektir. Halbu ki, bu dört ekolün belirttiği kurallar çerçevesinde İslâm yaşanmaktadır ve bu ekollerden herhangi birinin kurallarına uymadan gereği gibi kulluk yapmak mümkün değildir.

2. FIKIH İLMİ VE KÜFE FIKIH EKOLÜ

Allah Teâlâ'ya kulluk yapmanın kurallarını, Kur'an-ı Kerîm ve hadis-i şerîflerin mânâ okyanusunun derinliklerinden çıkarıp önümüze koyan Küfe fıkıh ekolünün târihi gelişimini şöyle özetleyebiliriz.

Rasûlullah'ın (a.s.) devr-i saâdetleri, fıkıh ilminin de ana kaynağından öğrenilip yaşandığı bir çağdır. O saâdet sırasında, Fıkıh ilmi okulunun hocası, Rasûlullah (a.s.), öğrencileri de sahabe-i kirâm olmuştur. Kur'an-ı Kerîm 23 yıl zarfında inmiştir. Rasûlullah'ın (a.s.) görevi, inen âyât-ı celîleleri, ashâb-ı kirâma detaylı bir şekilde açıklamak ve onları uygulama sahasına çıkararak, ashâb-ı kirâma canlı örnek olmaktı. Ashâb-ı kirâmın ana dilleri Arapça olduğu halde, Kur'an-ı Kerîm de Arapça indiği halde, Rasûlullah'ın (a.s.) inen âyât-ı celîleleri detayları ile açıklaması ve nasıl uygulanacağını Ashâb-ı kirâma öğretmesi, fıkıh ilminin de temelini teşkil eder. *“İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik”* (Nahl, 16/44).

Rasûlullah'ın (a.s.), ayet-i celîleleri açıklaması üç yolla olmuştur. Bunlar, Rasûlullah'ın (a.s.) sözlü olarak ifâde buyurdıkları hususlar, fiilen yaptıkları eylemler ve bazı Ashâb-ı kirâmın yaptıklarına sessiz kalmasıdır. Yapılan bir iş karşısında Efendimiz'in (a.s.) sessiz kalması onu tasdik ettiği anlamına gelmektedir. O (a.s.) uygun görmediği hiçbir şeye karşı sessiz kalmazdı. Efendimiz'in (a.s.), namazın nasıl kılınacağını, haccın nasıl edâ edileceğini sözle ifâde buyurması, bizzat kılarak ve haccedererek, namazı ve haccı ashâb-ı kirâma görsel olarak öğretmesi de birinci ve ikinci kısımlar için örnektir. Rasûlullah'ın (a.s.) bu üç tavrı, fıkıh ilminin aslı olduğu gibi, hadis-i şerîf ilminin de dayanağını teşkil eder. Hiçbir ashâb-ı kirâmın, Rasûlullah'n (a.s.) bu ilim halkasının dışında bulunması ve Kur'an-ı Kerîm'in âyetlerine kendi anladığı şekilde yorum getirmesi düşünülemez. Allahu Teâlâ, Kur'an-ı Kerîm'de bu yolu kapatmıştır.

“Allah'a ve Rasûlüne itaat edin” (Enfal, 8/46).

“Resûlullah'ın size getirdiğini alın. Size yasak ettiğinden uzaklaşın” (Haşr, 59 /7).

“Allah ve Resûlü bir şeye hüküm verdikleri zaman, inananlar için işlerinde bir seçim hakkı yoktur” (Ahzab, 33/36).

Allahu Teâlâ, Kur'an-ı Kerîm'de pek çok farzı toplu bir şekilde yani detayları ile açıklamadan, yapılış şeklini izah etmeden emretti. Bu âyât-ı celîlelere birkaç örnek verelim:

“Namazı ikame edin, zekâtı verin” (Bakara, 2/110).

“Oruç size farz kılındı” (Bakara, 2/183).

“İnsanlar üzerine beytullahı hac etmek farz kılındı” (Ali İmran, 3/97).

Bu âyât-ı celîlelerde, namazın nasıl kılınacağı, orucun nasıl tutulacağı, haccın nasıl edâ edileceği detayları ile açıklanmadı. Onları detayları ile açıklama görevi, “*İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana da uyarıcı kitabı indirdik*” (Nahl, 16/44) âyet-i celîlesinin hükmü gereğince, Rasûlullah’a (a.s.) verildi. Rasûlullah da (a.s.), onları mübârek sözleri ile açıkladı ve bizzat uygulayarak, ashâb-ı kirâm’a öğretti. Namazın kılınış şeklini, ashâb-ı kirâm’a 23 yıl namaz kıldırarak öğretti. Orucun nasıl tutulacağını yine bizzat oruç tutarak, iftar ve sahur yaparak gösterdi. Vedâ haccında, bütün sahabe-i kirâmın gözü önünde Haccın nasıl edâ edileceğini gösterdi. İslâm’ın bütün emir ve yasaklarında sistem budur. Rasûlullah’ın (a.s.) Kur’ân-ı Kerîm’e getirdiği açıklama ve yorumu rehber edinmeden, o’nu (a.s.) öğretmen olarak kabul etmeden, Allahu Teâlâ’ya kulluk yapmak imkânsızdır. Ben, doğrudan doğruya Kur’ân-ı Kerîm’den hüküm çıkararak namaz kılabilirim, oruç tutabilirim, haccı edâ edebilirim mantığı, İslâm’ın özüne aykırıdır ve âyât-ı celîlelerin, Rasûlullah’a (a.s.) yüklediği görevi anlamamaktır.

Mâdem ki, Allahu Teâlâ’ya kulluk yapabilmek ve Kur’ân-Kerîm’i anlayabilmek için, Rasûlullah’ın (a.s.) mübârek sözlerini, tavr ve hareketlerini, Kur’ân-ı Kerîm’i yaşayış tarzını bilmek ilâhî bir emir oldu. Bu emri bize veren Rabbimiz’in, Rasûlullah’ın (a.s.) söz, hareket ve tavırlarını da bize sağlam yollarla ulaştıracağı apaçıktır. Aksi halde, Rasûlullah’tan 1400 yıl sonra yaşayan bizlerin, nasıl yapılacağını bilmediğimiz, görmediğimiz namazı kılmamız, orucu tutmamız haccı edâ etmemiz mümkün değildir. Sonsuz lütuf ve kerem sâhibi olan Allahu Teâlâ’nın kullarını, nasıl yapılacağını bilmedikleri, görmedikleri ibâdet şekillerinden sorumlu tutması nasıl düşünülebilir? İşte tam bu noktada, fıkıh ilmi ve hadîs-i şerîf ilimlerinin önemi ortaya çıkıyor. O ilimlerin sayesinde bizler, Rasûlullah’ın (a.s.), mübârek sözlerini ve tavırlarını öğreniyor, namaz, oruç ve hacc ibâdetlerimizi o ilimlere sâhip olan ulemâ’ya öğrenci olarak onlardan duyup görerek yerine getiriyoruz. Lâyıkı vechile kulluk yapmanın bir başka yolu yoktur. Bu nedenle, İslâmî ilimlerin öğretilmesi ve öğrenilmesi, Rasûlullah’tan (a.s.) başlamak üzere, kesiksiz bir öğretmen öğrenci zinciri içerisinde günümüze kadar gelmiştir ve kıyamete kadar da bu şekilde devam edecektir. Rasûlullah’ı (a.s.) gören, onunla birlikte yaşayan, o’nun mübârek sözlerini ve tavırlarını zihinlerine nakşedenler, ashâb-ı kirâmdan başkası değildir. Ashâb-ı kirâm da kendilerinden sonra gelen nesle öğretmen olmuşlardır. Böylece her neslin âlimleri bir sonraki nesle öğretmenlik yapmış, onları yetiştirmiştir. Bu şekilde, İslâmî ilimler, asırlar boyu, mükemmel ulemâ silsileleri ile gelişerek varlığını sürdürerek günümüze kadar gelmiş ve bundan sonra da aynı yolla haşr gününe kadar, insanların zihinlerine Rasûlullah’ın (a.s.) Kur’ân-ı Kerîm’e verdiği mânâyı nakş etmeye, onları gerçek mânâda Hakk’a kulluk yoluna sevk etmeye devâm edecektir.

Mâlikî, Hanefî, Şafî, Hanbelî mezhepleri, İslâmî ilimlerin eğitiminin yapıldığı, ekollerdir. Bu eğitim müesseselerinden yüzlerce büyük İslâm âlimi yetişmiş, İslâmî ilimlerin günümüze kadar ulaşmasını bu ekoller sağlamıştır. Bu ekolleri yok saymak, aslında İslâmî ilimleri yok saymak demektir. Tamâmen ilmî hüviyete sâhip olan bu mezheplerin temeli, *Mekke, Medîne, Mısır, Şam, Küfe*’de atılmıştır.

Makalemize konu olan icâzetnâmede, Küfe fıkıh ekolündeki pek çok ulemâ silsilesinden biri zikredilmiştir. Küfe ekolünün başında, iki büyük sahâbe, İmam Aliyyü’l-Mürtezâ (r.a.) ve Abdullah İbni Mesûd (r.a.) vardır.

Ashâb-ı Kirâm içinde re’y ile ictehad etmekle meşhûr olanlar vardı. Abdullah İbni Mesûd (r.a.) ve Ali bin Ebî Tâlib (r.a.) bunlardandır. Bundan dolayı tâbiinden olan Küfe fukahası ve

onlardan sonra gelen müctrehid imamalar re'y ile ictihad yolunu takip ettiler (Ebû Zehrâ, t.y.: 234).

Alkame, İbrâhîm en-Nehâî, Hammad bin Ebî Süleymân ve diğer fukahâlar gibi Irak fukahâsının çoğu, re'y fukahâsı idi. Hammad bin Ebî Süleymân, Ebû Hanîfe'nin hocasıdır. (Ebû Zehrâ, t.y.: 248).

Onlar kıyası çoğalttılar. Onların imâmları, sahabe-i kirâmdan Abdullah İbni Mes'ûd (r.a.), Ali Bin Ebî Tâlib (r.a.) ve bu ikisinin dışında Irak'ta uzun süre ikâmet eden ashâb-ı kirâm'ın büyüklerinden olan zatlar idi (Ebû Zehrâ, t.y.: 249).

Hilâfeti döneminde, Küfe'ye giden İmam Aliyyü'l-Mürteza (r.a.), Küfe ekolünün ilmî seviyesini kemâl noktasına getirmiştir. İşte, İmam Âzâm Ebû Hanîfe, Abdullah b. Mesud (r.a.) İmam Aliyyü'l-Mürteza'nın (r.a.) başında bulunduğu bir ekolün, Küfe ekolünün temsilcisidir.

3. KÜFE FIKIH EKOLÜNDE BİR İCÂZETNÂME

İslâmî ilimlerin, ashâb-ı kirâm devrinden beri nasıl öğretilmiş geldiğini gösteren en sağlam ve ilmî belgeler arasında yer alan icâzetnamelerde genellikle, icâzetin mensûb olduğu ekoldeki öğretmen silsilesi ve nasihatler yer almaktadır.

Şevki Efendi'nin, Karaalizâde'ye verdiği icâzetnâmede, Allahu Teâlâ'ya hamd ve senâ, Rasûlullah'a (a.s.), âline ve ashabını salât ve selâmdan sonra, tahsîl edilen ilimler ve icâzetin verilmesi belirtilmiş arkasından ilmî silsile yazılmıştır. Şevki Efendi kendi hocasını belirterek, içinde Fâhru'd-Dîn Râzî ve İmam Muhammed Gazâlî'nin de bulunduğu silsilenin daha yukarılarında İslâm ulemâsının en büyüklerine ulaşmıştır. Silsile, Abdullah İbni Mesûd'dan (r.a.) ve Ali Bin Ebî Tâlib (r.a.) ile Rasûlullah'a (a.s.) bağlanmıştır.

İmam Fâhru'd-Dîn Râzî, İmam Muhammed Gazâlî'den, o da, İmamü'l-Haremeyn'den, o da babasından, o da İmam Ebû Etyeb'den, o da Muhammed bin Süleymân es-Sâlukî'den, o da Ebû İshâk İbrâhîm'den, o da Ebû'l-Abbâs Ahmed'den, o da Ebû'l-Kâsım Osmân'dan, o da Ebû İbrâhîm İsmâîl'den, o da Muhammed bin İdrîs eş-Şâfi'den, o da Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî'den, o da Ebû Hanîfe Nûman bin Sâbit'ten, o da Hammad bin Ebî Süleymândan, o da İbrâhîm en-Nehâî'den, o da, Alkame bin Zeyd, Ebû Abdurrahmân bin Zeyd ve Abdullah el-Habîb'den ilim ahz etmişlerdir. Alkame bin Zeyd, Ebû Abdurrahmân bin Zeyd, Abdullah İbni Mesûd'dan (r.a.), Abdullah el-Habîb de Ali Bin Ebî Tâlib'den (r.a.) ilim ahz etmişlerdir. Abdullah İbni Mesûd (r.a.) ve Ali Bin Ebî Tâlib (r.a.) de, Hâtemü'n-Nebiyîn ve Rasûlü Rabbi'l-Âlemîn'den (Salevâtullahi Teâlâ aleyhi mea sahbihi ve aleyhim ecmeîn) ilmi almışlardır (Küfe Fıkah Ekolüne Ait Bir İlmî İcâzetnâme).

İcâzetnâme'nin vasiyyet bölümünde, icâzet sahibinin zühd ve takvâ sâhibi olması, farz, vâcib ve müekked sünnetleri ifâdan sonra, halvet ve celvette, Allahu Teâlâ'nın zikrine, nâfile namazlara ve oruçlara, Kur'ân-ı Kerîm tilâvetine devam etmesi gerektiği vurgulanarak, en önemli vazifesinin ilim öğretmek olduğu belirtilmiştir.

Son bölümde, icâzetnâmenin yazılış târihi olan 1319 Hicrî yılı, Safer ayının 10. Günü kaydedilmiştir.

4. SONUÇ

Fıkıh ekollerinin başında bulunan mezheb imamları, büyük müctehidlerdir. Onlar, pek yüce bir hizmeti ifa ederek, Peygamberimiz'den (a.s.) ve ashâb-ı kirâmdan gelen fıkıh ilmini toplamış, sistemli bir hale getirip sonraki nesillere hazır olarak sunmuşlardır. Her mezhep bir veya birçok ashâb-ı kirâmın kullukta tuttuğu yolun adıdır. Mesela; İmamı Azam Ebû Hanîfe, Küfe şehri'nde, İmam Aliyyül Mürteza (r.a.) ve Abdullah İbni Mes'ud'un (r.a.) ekolünde yetişmiştir. O'nun ilminin kaynağı, hüküm ve yorumlarının dayandığı temel, Resûlullah'ın (a.s.) bu iki büyük âlim sahâbesi olmuştur. Ebû Hanîfe, aslında bize İmam Aliyyül Mürtezâ'yı (r.a.), ehl-i beyti ve Abdullah ibni Mes'ûd'u (r.a.) anlatmaktadır. Onların ibâdet şeklini, namaz kılışlarını, oruçlarını, kullukta takındıkları tavırları, meselelere getirdikleri hüküm ve çözümleri bize öğretmektedir. O yaşadığı devir itibârı ile, Resûlullah'a (a.s.) ve seçilmiş ashâbına çok yakındır. Ayrıca daha önemlisi, Resulullah (a.s.) ile her an manevi birliktelik içinde bulunacak kadar takvâca çok üstün, dünyâ mevki ve muhabbetinden fevkalâde uzaktır. Resûlullah'a (a.s.), ulaşmak için, o'nun (a.s.) teveccühüne mazhar olmak için, o'nun (a.s.) sahâbesinin ekolünden, yolundan, mezhebinden, sevgisinden, yakınlığından daha üstün hangi vâsita olabilir ki!

Diğer bütün mezheb imamlarının da herbiri, bir veya birkaç sahâbinin ekolünde yetişmiş olup o sahâbîleri temsil eden, Allahü Teâlâ'nın bu ümmete lutfu olan kâmil ve seçkin insanlardır.

Resûlullah (a.s.), merkezdir. Merkezin yönü yoktur. Bütün yollar merkeze ulaşmak için ortaya konulmuşlardır. Merkeze ulaşmak için de bir yolun gerekli olduğu izahtan vârestedir.

İslâm'ı, Allahü Teâlâ'nın razı olduğu biçimde yaşamak ancak şu iki yolla mümkündür: Kişi yâ, müctehid olur, Kur'anı Kerim'den ve hadîs-i şerîflerden doğrudan doğruya kendisi hüküm çıkararak bunu hayatına tatbik eder. Yâ da, bu sahada müctehid olan bir zatın çıkardığı hükümleri kendisi için rehber bilerek, onları hayatına tatbik eder.

Birinci yol, tarihte çok az sayıda kişiye nasib olmuş, fevkalâde zor ve mesuliyeti ağır bir yoldur. Bu makâlede adı geçen zevat ki bunlar Ebû Hanîfe, eş-Şâfi, Mâlik ve Ahmet b. Hanbel, ictihadları günümüze kadar ulaşabilmiş ve bütün ulemâ ve evliyânın üstün ilim ve takvâları konusunda ittifak edip, öndört asırdır kendilerini taklîd ederek İslâm'ı yaşadıkları kadri yüce insanlardır. Onların yolları, şaibelerden uzak, takvâca en üstün, Resulullah'ı (a.s.) anlayıp bilmede, İslâm'ı onun tarif ettiği gibi yaşamakta en mükemmel yollardır. Asırlardır onların ölçüsünde bir âlim zuhûr etmemiş, İslâm âlimlerinin büyükleri de onlara tâbi olmayı uygun bulmuşlardır. Binlerce örnek içinde, İmam Muhammed Gazâlî'nin, Şâfi mezhebini benimsemesi, Veliler Sultanı Abdulkadir Geylânî'nin, Hanbelî yolunu tercih etmesi bu konuya açıklık getirmesi açısından yeterlidir.

Müctehidin, Kur'an-ı Kerîm'deki bütün âyât-ı celîleleri, nüzül sebeplerini, bütün hadîs-i şerîfleri, âyât-ı celîleler ve hadîs-i şerîfler arasındaki mukayeseyi, akâid ilmini, bütün incelikleri ile Arap edebiyâtını, ashâb-ı kirâmın görüşlerini, her devirdeki ulemânın ortak görüşlerini, tüm detayları ile bilmesi, ayrıca takvâ sahibi olup kendisine Allahü Teâlâ tarafından vehbî bir ilim ihsân edilmiş olması zarûreti vardır.

İkinci yol ise, bütün mü'minlerin asırlardır tuttuğu yoldur. O da bu dört ekolden birini kendine rehber edinip, ibâdet ve taatını bu şekilde icra etmektir ki başka yol da yoktur. Mâdem ki Kur'an-ı Kerîm, bütün hükümleri, bütün teferruatı ile açıklamamış, mücmel olarak

bırakmış, ondan hüküm çıkarmak, bizim için imkânsız olmuş, mâdem ki, Kur'ânı Kerim'i açıklayan Resûlullah (a.s.) ile aynı devirde yaşamak ve o'nun (a.s.) her yaptığını bizzat ondan görüp, o'nun (a.s.) gibi yaşamak bize nasîb olmamış, o halde Resûlullah'ın (a.s.) yaşadığı gibi İslâm'ı yaşamak, o'na (a.s.) ulaşmaya bir yol, gerçek bir mezheb bulmak, o'nun (a.s.) sözlerini, hal ve tavırlarını, Kur'ân-ı Kerîm'e getirdiği açıklamaları ve bizzat Kur'ân-ı Kerîm'in kendisini de bize ulaştıran, sahâbe-yi kirâmı ve sahâbe-yi kirâmın kurduğu ekollerin yetiştirdiği mezheb imamlarını taklit etmek, kabul etmek en doğru yoldur.

Bu gün mezhepleri kabul etmeyenlerin, insanların İslâm'ı yaşaması için bir yol tarif etme zorunlulukları vardır. Bu yol da iki kısımdan hariç değildir. Yâ mezheb imamlarının ve ashâb-kirâm'ın yaşadığı İslâm'ı anlatacaklardır ya da kendileri Kur'ân-ı Kerîm'den ve hadîs-i şerîflerden mezheb imamlarının hükümlerinden farklı hükümler çıkarıp onları rehber olarak mü'minlere sunacaklardır. Birinci yolun tercih edilmesi halinde mesele hallolmuş, mezheplerin gerekliliği kabul edilmiş demektir. İkinci yolun tercihi halinde, mezheblere ne gerek var denilirken yeni bir mezheb kurulmuş yeni bir müctehid zuhur etmiş demektir. Bu ikinci durumda her ilim sahibiyim diyen yeni hükümler çıkarmaya meyyâl olacağı için bu gün dörtle sınırlı olan ve bütün mü'minler tarafından kabul edilen mezheb sayısı, sayılamayacak şekilde artacak, dört mezhebi bölünme sebebi gibi gösteren anlayış, Kur'ân-ı Kerîm'i kendi nefsi anlayışına göre yorumlayan, Resûlullah'ı (a.s.) ve o'nun (a.s.) sünnetlerini, ashâb-ı kirâmı, ashâb-ı kirâmın yetiştirdiği tâbiini, tâbiinin öğrencileri olan tebe-yi tâbiini, koskoca bir fıkıh ilminin kök, gövde, dal, yaprak, meyvelerini görmemezlikten gelen bir fikir akımı içerisinde sayılamayacak bölünmelere ve kargaşalıklara sebep olacaktır.

KAYNAKLAR

Küfe Fıkıh Ekolüne Ait Bir İlmî İcâzetnâme (Ömer Necâtî Arşivi).
Ebû Zehrâ, M. (t.y.) *Târîhu Mezâhibi'l-İslâmiyye*, Daru'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire.

EKLER

Ek 1. İcâzetnâme'de Silsile Bölümü

لما أخذ العلوم كلها أصولاً وفروعاً حديثاً
 وتفسيراً وغيرها واستجاز كما هو دأب
 السلف الصالحين والعلماء المتقين
 فأجزته إجازة طيبة بهية جلية بأن
 يروى عنى ما يجوز روايته من جميع العلوم
 عقلية ونقلية أصولاً وفروعاً تفسيراً
 وحديثاً وغيرها حسبما أجازنى العالم
 الكامل الصمدانى الحاج حسن رضى
 الواعظ الحافظ ابن محمد زكى المعروف
 بحاجى مصطفى زاده وهو الجاز من استاذ
 طيب زهدى افتدى الشهرى بولى افتدى
 زاده وهو الجاز من ابيه الفاضل الحاج

عثمان اقدى الاقطوغاني (الخبر شروي)
 عامله الله تعالى بلطفه الوافي في جميع ما
 ذكر وايضا اجازته العالم الكامل الحاج محمد
 بن عباس الشنكي وايضا اجازته محمد
 الوافي وهو قد اخذ العلوم عن الصادق
 القيصري عن سليمان الارزنجاني القيصري
 عن صالح الانقروي عن محمد الخارهي والاستاذ
 الاول قد اخذ العلوم عن عمر بن عثمان ولي الدين
 الخير البيوتى وهو عن العالم الرباني السيد محمد
 الخارهي وعن الشيخ خليل احمد القنوي والاخيران
 قد اخذا عن الفاضل الاول وهو قد اخذ العلوم عن
 ابيه السيد مصطفى الخارهي وهو محمد بن احمد
 الطرسوسي عن شيخ محمد بن علم الكامل عن

خير الدين الديلمي عن احمد بن محمد عبدالعال
 عن والده عن شيخ الاسلام زكريا الانصاري
 عن حجر العسقلاني عن برهان الدين عن العالمة
 ابن لشحنة عن سراج الدين الزبيدي عن ابي
 الوقت عبدالاول عن ابي الحسن عن عبد...
 الرحمن الراودي عن عبدالله السرخسي
 عن محمد بن يوسف القرزي عن محمد بن سليمان
 اسماعيل البخاري وقد اجازه الشيخ الكامل
 المذكور بالجامع الصغير عن احمد القشاني
 عن احمد الثناوري عن والده عن العارف
 الشعرائي عن الحافظ السيودي مؤلف
 وايضا قداخذ الفاضل الطرسوسي عن والده
 احمد الطرسوسي عن احمد بن حيدر آلكري

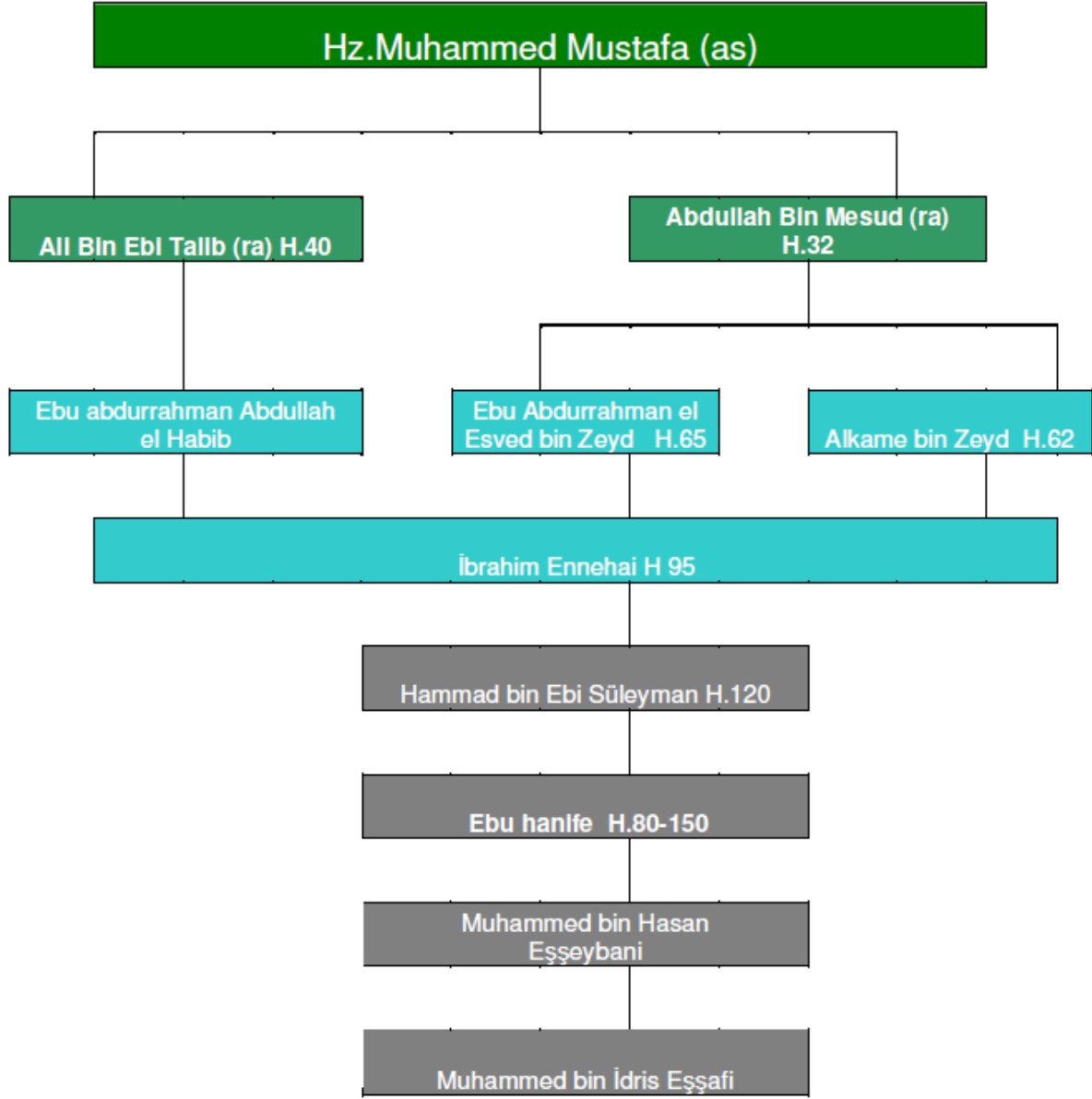
عن محمد بن شروين عن احمد بن المنجل
 عن مرزا مخدوم عن محمود الشيرازي
 عن العلامة الدواني عن محمود الكشكشاني
 عن سيد المحققين السيد الشريف الجرجاني
 وايضا قد اخذ ذلك الفاضل عن شيخ
 محمد الدواني عن محمد بن روح الدين
 عن الخليلي عن مرزجان الخ وقد
 اخذ الاسرار الكامل السيد محمد
 الخارصني عن احمد بن محمد القزويني
 عن العلامة التفسيرى عن علي الكوراني
 وهو تلميذ الشيخ عبد الجزري تلميذ
 احمد المنجل تلميذ ميرزا جاني الشيرازي
 تلميذ خواجه جمال الدين الشيرازي

تلميذ المحقق الدواني تلميذ محي الدين
 الكوكناري تلميذ محقق الشريف
 الجرجاني تلميذ مبارك شاه تلميذ
 المحقق الرازي تلميذ العلامة الشيرازي
 تلميذ الكاتب القزويني تلميذ الامام فخر الدين
 الرازي تلميذ الامام الغزالي تلميذ امام
 الحرمين تلميذ والده تلميذ الامام ابي
 الطيب تلميذ ابيه محمد بن سليمان
 الصعلوكي تلميذ ابي اسحق ابراهيم
 الهروزي تلميذ ابي العباس احمد
 تلميذ ابي القاسم عثمان تلميذ ابي ابراهيم
 اسماعيل تلميذ الامام ابي عبد الله
 محمد بن ادريس الشافعي تلميذ

الامام محمد بن الحسن الشيباني تلميذ
 الامام ابي حنيفة نعمان بن ثابت تلميذ
 حماد بن ابي سليمان تلميذ ابراهيم بن زيد
 النخعي تلميذ علقمة بن زيد و ابي
 عبد الرحمن الاسود بن زيد و ابي
 عبد الرحمن عبد الله الحبيب والاولان
 اخذوا عن عبد الله بن مسعود والثالث
 عن علي بن ابي طالب وهما عن خاتم
 النبيين ورسول رب العالمين صلوات
 الله تعالى عليه مع صحبه وعليهم
 اجمعين والحمد لله رب العالمين

Ek 2. Küfe Fıkıh Eköülü'nün Kurucu Hocaları

(Ömer Necâtî Arşivi)

Ek 3. İcâzetnâmeden Bir Bölüm

Sonra nefsim, sana , cemi ehibbama ve tilmizlerime , ol şey ile tavsiyede bulunurum ki , Allahü Te'ala (cc) , O şey ile evvelkilere ve sonrakilere emr buyurdu. Ve dahi Nebi Aleyhisselatü vesselam , ashabinın umumuna , evliyasının kaffesine onu tavsiye buyurdular. O şey , Allah (cc) indinde alelittlak ekremdir. İttifakla , O'nun (cc) ligasına esbektir . O şey de Takvallahü Tealadır.

Takva , ancak zacir ve rağib olan ilimle iştigal ile tahsil edilir. Bu iştigal başka değil ancak , dünya ve dünya ehlini terk ile , uzlet ve gurbeti, sohbet ve ma'seret üzerine ihtiyar etmekle hasıl olur.

Hızır Aleyhisselam'ın tavsiyesinden gafil olma!
Musa Aleyhisselam'a vasiyet ettiği zaman , onun kavlındendir ki , **'İlim amel sebebi ile hasıl olur.'**

Ve Nebimiz Muhammed Sallallahu Teala Aleyhi veselemin tavsiyesinden de gafil olma , **'Dünyada sanki garibmişsin gibi ol veya ğabir-i sebil gibi.'**

Ve bazı kamillerin tavsiyesinden de gafil olma. **'Dünya kalildir. Kalilden baki kalan da ancak kalildir. Kesir için kalilden al'**

Ve Lokman Aleyhisselam'ın verdiği sekiz ihtarından da gafil olma!
'Bin senede 4000 Nebiye hizmet ettim. Onların kelimelerinden sekiz kelime seçtim

**Namazda olduğun zaman kalbini
İnsanlara arasında olduğunda dilini
Başkasını evinde gözünü
Sofrada boğazını muhafaza et!
İki şeyi zikret, iki şeyi unut!
Zikredeceğin şeyler Allahü Teala ve Ölümdür.
Unutacağın şeyler Hak konusunda ihsanın, ve gaynsının senin
Hakkındaki isaeti '**

İlim vazifelerinin rukünlerinin tensidi üzerine devam et, Sıdk ile çalışma , gayret ve ciddiyyet ile..Mühimmat üzerine tedrisi tecihe devam et.Neşr sofrasını ibzala devam et , bütün talebelere , ğurabaya nasihatla, musamaha ile taksiratlarını ve zellatlarını af ile ..
Muhakkak ki senin hayatın onlar iledir.Ve yücelmen iki cihanda onlar sebebiyledir. Senin bekan , ilmi asarının inkıtasının yokluğu onlar üzerinedir.